Lausunto I 13.9.2024

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

13.9.2024

VNS 4/2024 vp Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Omnia Education Partnerships Oy:ltä (OEP)kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle kansainvälisistä taloussuhteista ja kehitysyhteistyöstä (VNS 4/2024). Lausuntoa on pyydetty sivistystoimikunnan toimialan kannalta ja erityisesti luvusta 4.2.2.

OEP kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta ja esittää kohteliaimmin seuraavaa.

Yleisiä huomioita

OEP pitää tärkeänä, että Suomen ja kehittyvien maiden kaupallis-taloudellisia suhteita sekä kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä hoidetaan jatkossa entistä kokonaisvaltaisemmin ja tiiviimmin. OEP kannattaa sitä, että yhteistyötä tehdään erityisesti niillä aloilla, joissa Suomella on erityisosaamista. Koulutus on yksi prioriteettialue myös EU:n Global Gateway strategiassa ja kannatamme sitä, että Suomi keskittyy strategian osalta vahvuuksiinsa, erityisesti koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen.

EU ja sen jäsenmaat yhdessä ovat maailman suurin kehitysyhteistyörahoittaja. EU:n kehityspolitiikan päätavoitteita, köyhyyden vähentämistä ja turvallisuuden ja vakauden tukemista voidaan OEP:n mielestä edistää koulutusta ja ammatillista koulutusta kehittämällä. OEP pitää merkittävänä Venäjän hyökkäyssodan kohteeksi joutuneen Ukrainan tukemista. Ukrainan työvoiman jälleen koulutukseen ja uudelleenkoulutukseen tulee osoittaa riittävää tukea perusopetuksen rinnalla. Ukrainassa on tunnistettu laajasti tarvetta aikuiskoulutukselle tulevina vuosina, kohdistuen erityisesti sotaveteraaneihin ja haja-

asutusalueella asuviin aikuisiin. Ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisessä Suomi on EU:ssa edelläkävijä ja kehitysyhteistyössä tulisi hyödyntää tätä osaamispääomaa.

OEP pitää tärkeänä yhteistyön ja tuen jatkumista myös Afrikassa, jossa suuren väestönkasvun myötä koulutustarpeet ovat merkittävät. Erityisesti ammatillisen koulutuksen kehittämisellä voidaan vaikuttaa työllistymisen edistämiseen ja parantaa laadukkaan työvoiman saatavuutta Afrikassa investointien edistämiseksi. Yrittäjyys on keskeinen osa ammatillista koulutusta. On tärkeää tukea toimia, joilla työllistymisen lisäksi edistetään itsetyöllistymistä Afrikassa.

Luku 4.2.2

OEP tukee selonteon kirjauksia siitä, että koulutus on investointi tulevaisuuteen ja että koulutettua työvoimaa tarvitaan yritystoiminnan rakentamiseksi ja investointien houkuttelemiseksi. Edelleenkin suomalainen koulutusjärjestelmä on tunnettu kansainvälisesti ja OEP pitää tärkeänä, että koulutus säilyy keskeisessä osassa Suomen maakuvatyössä. OEP tukee selontekoon kirjattua tavoitetta, että Suomen osaamista hyödynnetään kehittyvien maiden hyväksi, jotta kaikilla olisi pääsy laadukkaan opetuksen piiriin oppimisen ja oppimistulosten varmistamiseksi. Osaaminen ja koulutus luovat pohjan kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. OEP kannattaa Suomen keskittymistä yhteistyössään erityisesti tyttöjen koulutukseen, opettajankoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä vammaisten henkilöiden koulutukseen.

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko sisältää tarkempia kauppa- ja kehityspoliittisia toimenpiteitä. Luvun 4.2.2 osalta toimenpiteet ovat:

- Tiivistetään yhteistyötä Team Finland -toimijoiden välillä yritysten ja oppilaitosten viennin ja kansainvälistymisen vahvistamiseksi. Vahvistetaan suomalaisten toimijoiden osallistumista EU:n Global Gateway -aloitteeseen.
- Jatketaan yhteistyötä kansainvälisten koulutusalan toimijoiden kanssa. Tuetaan Unicefin innovaatiotoimintaa. Tehdään yhteistyötä myös kansalaisjärjestöjen kanssa.
- Jatketaan maailmanlaajuisen kouluruokakoalition puheenjohtajistossa.
- Yhdistetään kehitysyhteistyön ja koulutusviennin keinoja ja edistetään monitoimijayhteistyön toimintamalleja koulutusviennissä ja kehitysyhteistyössä.

OEP:n mielestä toimenpiteet voisivat olla konkreettisempia. Toimenpiteet on kirjoitettu passiivissa, joten seurannan ja toimenpiteiden toteutumisen kannalta jää avoimeksi, kenen vastuulla toimenpiteiden aito edistäminen on. Myös toimenpiteiden tuloksellisuus jää avoimeksi, kun tuloksellisuuden edistämistä mittaavat indikaattorit puuttuvat. Olisi tärkeää avata, mitä käytännössä tarkoittaa kehitysyhteistyön ja koulutusviennin keinojen yhdistäminen. OEP pitää tärkeänä, että edistetään suomalaisten yritysten osallistumista EU:n Global Gateway -aloitteeseen. Toimenpiteen osalta jää kuitenkin avoimeksi, miten tämä tapahtuu.

OEP:n näkemyksen mukaan Opetushallituksella tulee olemaan kansallisesti merkittävä rooli, erityisesti mahdollisen pilariarvioinnin myötä, EU-rahoitteisessa hankeyhteistyössä ja sen mahdollistamisessa, hankkeiden kilpailuttamisessa ja koordinoinnissa koulutussektorilla. Tämä koskee kehitysyhteistyötä, mutta näkemyksemme mukaan myös laajemmin EU:n rahoittamaa hankeyhteistyötä eri instrumenteilla mm. EU-jäsenmaissa tehtävä hallinnon kehittämistyö eri sektoreilla ml. koulutus. Olisi hyvä katsoa EU-rahoituskokonaisuutta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia laajemmin kuin vain kehitysyhteistyön näkökulmasta. OEP:n mielestä tälle työlle tulisi jo nyt asettaa konkreettiset tavoitteet ja mittarit, huomioiden hallitusohjelman ja selonteon tavoitteet monitoimijayhteistyölle ja yritysten roolin kasvattamiselle kehitysyhteistyössä.

Toimitusjohtaja Mervi Jansson

Kumppanuusjohtaja Heidi Lempinen

Omnia Education Partnerships Ltd.